

Prologas

2007

Išėjęs iš vonios kambario jis randa ją jau atsibudusią, parimusią ant pagalvių ir vartančią kelionių brošiūras, kurios mėtėsi prie jo lovos. Ji vilki vienais iš jo marškinėlių, o jos ilgi, išsidraikę plaukai bemat primena jam apie praėjusią naktį. Jis stovi ten, besimėgaudamas trumpučiu prisiminimu, sausindamas šlapius plaukus rankšluosčiu.

Ji pakelia akis nuo brošiūros ir nutaisiusi rūgščių miną papučia lūpas. Gal ji kiek ir per sena pūsti lūpas, bet jie susitikinėja ne taip jau ilgai, todėl jam tai tebeatrodo žavu.

— Ar mes tikrai *turime* daryti tai, kas reikalauja keberiotis į kalnus arba kabėti virš tarpeklių? Čia mūsų pirmos tikros atostogos kartu, o šitose brošiūrose faktiškai nėra nei vienos kelionės, per kurią nereikėtų nuo ko nors nušokti arba... — ji demonstratyviai nusipurto, — vilkėti *treningų*.

Ji numeta brošiūras ant lovos, virš galvos ištiesia įdegusias rankas. Jos balsas šiek tiek prikimęs, primena prarastas miego valandas.

— O ką pasakytum apie prabangią poilsivietę Balyje? Gulinėtume sau ant smėlio, valandų valandas lepintumės visokiomis procedūromis... Ilgi, atpalaiduojantys vakarai...

— Aš taip atostogauti negaliu. Man reikia ką nors veikti.

— Pavyzdžiui, mestis iš lėktuvo.

— Nekritikuok, kol neišbandei.

Ji nutaisė rūgščių miną.

— Tau juk vis tiek nusispjaut, tai kodėl nepakritikavus?

Jo marškinėliai šiek tiek limpa jam prie kūno. Šukomis jis per-

sibraukia per plaukus, įjungia savo mobilųjį telefoną ir susiraukia pamatęs pranešimų sąrašą, kuris bemat pasirodo nedideliame ekrane.

— Aišku, — sako jis. — Turiu eiti. Papsusryčiauk viena.

Pasilenkęs virš lovos jis ją pabučiuoja. Nuo jos dvelkia šiluma, kvėpalais ir seksualumu. Jis uodžia jos plaukų kvapą ir trumpam užsimiršta, kai ji rankomis apsieja jam kaklą ir pradeda temptis į lovą.

— Ar šį savaitgalį vis tiek išvažiuojam?

Jis nenoriai bando išsivaduoti.

— Nelygu, kaip susiklostys šitas reikalas. Kol kas viskas kabo ore. Gali būti, kad man reikės traukti į Niujorką. Kad ir kaip ten būtų, ką pasakysi apie vakarienę, sakykim, ketvirtadienį? Restoraną renkiesi tu.

Jo odinės motociklininko kelnės kaba kitoje durų pusėje ir jis ištiesia ranką jų pasiimti. Ji prisimerkia.

— Vakarienė. Pono Telefono kompanijoje ar be jo?

— Ką?

— Ponas Telefonas mane verčia jaustis nejaukiai.

Ji vėl papučia lūpas.

— Taip, lyg tavo dėmesio nuolat reikalautų kažkoks prašalaitis.

— Aš jį užtildysiu.

— Vilai Treinorai! — pradeda bartis ji. — Juk turėtų būti laikas, kai jį būtų galima ir išjungti.

— Juk vakar jį išjungiau, ar ne?

— Faktiškai buvai išprievartautas tai padaryti.

Jis vypteli.

— Tai štai kaip visa tai nuo šiol bus vadinama.

Jis užsimauna odines kelnes ir Lisa pagaliau paleidžia jo vaizduotę iš savo gniaužtų. Motociklininko striukę jis užsimeta ant rankos ir išeidamas dar pasiūnčia jai oro bučinį.

Telefone jo laukia dvidešimt du pranešimai, kurių pirmasis atsiųstas iš Niujorko, 3.42 ryto. Kažkokia teisinė problema. Jis liftu nusileidžia į požeminę automobilių aikštelę, mėgindamas išsiaiškinti, kas tokio svarbaus nutiko per naktį.

— Labas rytas, pone Treinorai.

Iš savo būdelės išeina apsaugos darbuotojas. Būdelė atspari prastoms oro sąlygoms, nors čia, taip žemai, ir nėra ko saugotis. Vilas kartais susimąsto apie tai, ką gi tas apsaugininkas veikia ten vidury nakties, spoksodamas į televizorių, kuris rodo tik stebėjimo kamerų vaizdus, ir į žvilgančius kokius šešiasdešimt tūkstančių svarų kainuojančių automobilių buferius, kurie niekada nesusipurvina.

Vilas apsivelka odinę striukę.

— Kaip ten reikalai, Mikai?

— Prasti. Pila kaip iš kibiro.

Vilas sustoja.

— Tikrai? Motociklui oras netinkamas?

Mikas papurto galvą.

— Tikrai ne, pone. Nebent turite pripučiamą valtį. Arba ieškot mirties.

Vilas kurį laiką stebėjimą į motociklą, tada nusiplėšia odines kelnes. Kad ir ką apie jį manytų Lisa, jis ne iš tų, kurie nesugeba įvertinti nereikalingos rizikos. Atrakinęs viršutinę motociklo daiktadėžę, įkiša į ją kelnes, daiktadėžę užrakina ir meta raktus Mikui, kuris mikliai juos pagauna viena ranka.

— Pakišk juos po mano durimis, gerai?

— Be problemų. Ar iškviesti jums taksi?

— Ne. Nėra jokio reikalo sulyti mums abiem.

Paspaudęs mygtuką, Mikas atidaro automatinius grotinius vartus, Vilas išeina lauk ir kilstelėjęs ranką padėkoja. Rytas ankstyvas, aplink trunkosi perkūnija, ir nors dar tik kelios minutės po pusės septynios, eismas Londono centre jau tirštas ir vos juda. Jis pasistato apykaklę ir nužygiuoja gatve sankryžos link, kur tikisi pasigauti taksi. Keliai slidūs nuo lietaus, veidrodiniame šaligatvyje atsispindi pilkšvi šviesos atspindžiai.

Mintyse nusikeikia, pamatęs kelkraštyje stovinčius kitus kos-

tiumuotus žmones. Ir nuo kada visas Londonas pradėjo taip anksti keltis? Matyt, visi tikėjosi to paties kaip ir jis.

Jis niekaip negali apsispręsti, kur geriau įsitaisyti, kai suskamba jo telefonas. Skambina Rupertas.

— Aš jau pakeliui. Bandau pasigauti taksi.

Jis pastebi taksi automobilį su oranžiniu plafonu, besiantinantį kitoje kelio pusėje, ir iš karto leidžiasi jo link, tikėdamasis, kad daugiau niekas jo nepastebėjo. Pro šalį riau modamas pralekia autobusas, už jo pasirodo sunkvežimis, žviegia stabdžiais ir užgožia Ruperto žodžius.

— Negirdžiu tavęs, Rupertai, — bando jis perrėkti eismo keliamą triukšmą. — Geriau pakartok.

Vientisa nesustabdoma srove pro šalį plaukiantys automobiliai trumpam jį užspeičia salelėje, bet jis nenuleidžia akių nuo tos švytinčios oranžinės šviesos ir iškelia laisvąją ranką, tikėdamasis, kad pro liūtį taksi vairuotojas vis tiek jį pastebės.

— Turi paskambinti Džefui į Niujorką. Jis dar nemiega, laukia tavo skambučio. Mėginom tave pagauti vakar vakare.

— Kas nutiko?

— Teisinės kliūtys. Jie nesutinka su dviem to skyriaus sąlygomis... parašas... dokumentai...

Ruperto balsas vėl paskęsta triukšme, kurį kelia drėgnu paviršiumi slystančios pravažiuojančio automobilio padangos.

— Neišgirdau.

Taksi vairuotojas jį pastebėjo. Jis pradeda lėtinti greitį; jam pradėjus stabdyti, palei kelkraštį kitoje kelio pusėje iš po ratų ištrykšta vandens čiurkšlė. Šiek tiek toliau Vilas pastebi bėgantį vyriškį, kurio ristelė sulėtėja, nes nusivylęs jis, matyt, suvokia, kad Vilas jį aplenks. Vilas pajunta sėlinantį triumfo jausmą.

— Klausyk, tegul Kali padeda dokumentus man ant stalo, — sušunka jis. — Būsiu ten po dešimties minučių.

Jis žvilgteli į abi gatvės puses, panarina galvą ir nuliukso per gatvę tuos kelis paskutinius žingsnius, likusius iki taksi, o ant liežu-

vio galo jam jau sukasi „Blekfrajeriai“*. Lietus skverbiasi jam už apykaklės ir jis supranta, kad kol pasieks biurą, bus kiaurai permirkęs, net ir nuėjęs tokį trumpą atstumą. Turbūt reikės siųsti sekretorę kitų marškinių.

— Be to, iki pasirodys Martinas, reikia sutvarkyti tą tinkamo pareigos vykdymo reikalą...

Išgirdęs žviegiančias padangas ir garsiai pypsintį signalą, Vilas pakelia akis. Priešais pamato blizgantį juodą taksi automobilio šoną, vairuotoją, kuris jau leidžia žemyn langą, o akies krašteliu pastebi kažką, ko negali gerai įžiūrėti, kažką, kas atlekia jo link sunkiai įsivaizduojamu greičiu.

Jis pasisuka ton pusėn ir jam nė akimirkos nereikia susivokti, kad yra atsidūręs to judančio objekto kelyje ir kad neturi jokių galimybių pasitraukti jam iš kelio. Nustebęs išskečia rankas ir jo telefonas nukrinta ant žemės. Išgirsta šūksnį, kuris gal ištrūko iš jo paties lūpų. Paskutinis dalykas, kurį dar spėja pamatyti, — odinė pirštinė, šalmuota galva, pasibaisėjimas motociklininko akyse, it veidrodyje atspindintis jo paties pasibaisėjimą. O tada — sprogimas ir viskas išlaksto į šipulius.

Po to nebelieka nieko.

* Blekfrajeriai (angl. *Blackfriars*) – pagrindinis Londono metro terminalas Londono centre. (Čia ir toliau past. vert.)

1

2009

Nuo autobusų stotelės iki namų — šimtas penkiasdešimt aštuoni žingsniai, bet jų gali būti ir šimtas aštuoniasdešimt, jeigu neskubi arba avi platformines basutes. Arba batus, kuriuos nusipirkai iš labdaros krautuvės, nes negalėjai atsispirti tiems drugeliams ant nosių, tik batai niekada dorai nepriglunda prie kulno, gal todėl ir kainavo vos 1,99 svaro. Pasukau už kampo, į mūsų gatvę (šešiasdešimt aštuoni žingsniai), ir bemat pamačiau mūsų namus — keturių miegamųjų sublokuotą namą, stovintį kitų sublokuotų namų su trijų ir keturių miegamųjų butais eilėje. Tėčio automobilis stovėjo prie namų, o tai reiškė, kad į darbą jis dar neišvažiavo.

Man už nugaros, už Stortfoldo pilies, leidosi saulė. Tamsus pilies šešėlis slinko kalnu žemyn kaip tirpstantis vaškas, grasindamas pasiglemžti ir mane. Kai buvau maža, mūsų gatvė tapdavo mūsų ištįsusių šešėlių mūšio vieta. Kitokią dieną būčiau galėjusi jums papasakoti viską, kas man kada buvo nutikę šiame maršrute: kur tėtė mane išmokė važiuoti dviračiu be pagalbinių ratukų, kur ponija Doherti, kažkodėl visada šiek tiek kreivai dėvinti peruką, kepavo mums blynus, kur Trina, tuo metu vienuolikos, įkišo ranką gyvatvorėn ir išbaidė vapsvų lizdą, o mes gelbėdamiesi nuo jų rėkdami skuodėme iki pat pilies.

Ant tako voliojosi apverstas Tomo triratukas, ir, uždariusi už sąvęs vartelius, aš nuvilkau jį į priebutį, tada atidariau duris. Iš vidaus it oro pagalvė tvokstelėjo šiluma. Mama mirtinai bijo šalčio, todėl laiko šildymą įjungtą apskritus metus. Tėtis visada atidarinėja langus, skųsdamasis, kad ji mus visus įstums į bankrotą. Anot jo, mūsų sąskaitos už šildymą viršija nedidelės Afrikos valstybės nacionalinį vidaus produktą.

— Čia tu, meilute?

— Aha.

Pasikabinau švarkelį ant vagio, kur jam teko kovoti dėl vietos su daugybe kitų.

— Kuri iš jūsų? Lu? Trina?

— Lu.

Žvilgtelėjau pro svetainės duris. Tėtė gulėjo veidu įsikniaubęs į sofą, ranką sugrūdęs taip giliai tarp pagalvėlių, kad šioji atrodė it būtų praryta. Tomas, mano penkiametis sūnėnas, atsiklaupęs įdėmiai jį stebėjo.

— Tas lego, — pasakė tėtė, pasukdamas galvą į mane, net violetinis nuo pastangų. — Niekaip nesuprantu, kam jie tas prakeiktas dalis daro tokias mažas. Gal matei Obio van Kenobio* kairę ranką?

— Ji gulėjo ant DVD leistuvo. Man atrodo, jis sukeitė Obio rankas su Indianos Džounso**.

— Taip, bet Obis gi negali būti rausvomis rankomis. Mums reikia juodų rankų.

— Nematau reikalo jaudintis. Juk Darta Veideris*** antroje serijoje nukirto jam ranką.

Parodžiau sau į žandą, kad Tomas mane pabučiuotų.

— Kur mama?

— Viršuje. Kaip tau patinka? Radau dviejų svarų monetą!

Pakėliau akis aukštyn ir įsiklausiau į pažįstamą lyginimo lentos girgždėjimą. Džozė Klark, mano motina, niekada neprisėdavo. Jai tai buvo garbės reikalas. Ji garsėjo pomėgiu dažyti langus, užsikorusi lauke ant kopėčių, iš kur retkarčiais mums pamojuodavo, kol mes valgydavome jos pačios išvirtą vakarienę.

— Gal padarytum man paslaugą ir paieškotum tos nelaimingos rankos? Jis mane privertė jos ieškoti pusę valandos, o man jau laikas ruoštis į darbą.

* Filmų serijos „Žvaigždžių karai“ personažas.

** Filmų serijos „Indiana Džounso“ personažas.

*** Filmų serijos „Žvaigždžių karai“ personažas.

— Tau naktinė pamaina?

— Aha. Jau pusė penkių.

Žvilgtelėjau į laikrodį.

— Iš tikrųjų tai pusė keturių.

Jis ištraukė ranką iš po pagalvėlių ir prisimerkęs įsižiūrėjo į savo rankinį laikrodį.

— O ką tu taip anksti veiki namuose?

Tik neaiškiai papurčiau galvą, lyg būčiau nesupratusi klausimo, ir nuėjau į virtuvę.

Senelis sėdėjo ant kėdės prie virtuvės lango ir sprendė sudoku. Medicinos sesuo iš socialinės tarnybos mums pasakė, kad po insulto tai gali padėti jam susikaupti, sutelkti dėmesį. Įtariu, aš vienintelė pastebėjau, kad jis į langelius prirašydavo bet kokių skaičių, kokie tik šaudavo jam į galvą.

— Labas, seneli.

Jis pakėlė akis ir nusišypsojo.

— Nori puodelio arbatos?

Jis papurtė galvą ir šiek tiek prasižiojo.

— Ko nors gaivinančio?

Jis linktelėjo galva. Atidariau šaldytuvo dureles.

— Obuolių sulčių nėra.

Obuolių sultys, prisiminiau, per brangiai kainuoja.

— Limonado?

Jis papurtė galvą.

— Vandens?

Jis linktelėjo galva, o kai padaviau jam stiklinę, sumurmėjo kažką panašaus į „ačiū“.

Į virtuvę įėjo mano motina, nešina milžinišku krepšiu su tvarkingai sulankstytais skalbiniais.

— Čia tavo?

Ji sumosikavo pora kojinių.

— Man atrodo, Trinos.

— Taip ir maniau. Keista spalva. Turbūt būsiu jas išskalbusi kartu su tėčio violetine pižama. Anksti grįžai. Kur nors ruošiesi eiti?

— Ne.

Iš čiaupo prisipyliau stiklinę vandens ir išgėriau.

— Ar vėliau ketina užsukti Patrikas? Jis čia pirma skambino. Tavo mobilus išjungtas?

— M-ha.

— Sakė, kad ketina užsakyti jūsų atostogas. Tavo tėvas kažką apie tai matė per televizorių. Kur jūs ten norėjot nuvažiuoti? Į Ipsą? Kalipsą?

— Skiatą*.

— Aha, apie šitą. Tik kruopščiai pasitikrinkit savo viešbutį. Internetu. Jis su tėčiu per pietų pertrauką kažką matė per žinias. Atrodo, jie ten stato visokias poilsivietes, iš kurių bent pusė baisiai pigios. Tas pat, kaip pirkti katę maiše. Tėte, nori puodelio arbatos? Negi Lu tau nepasiūlė?

Ji užkaitė arbatinį, tada žvilgtelėjo į mane. Turbūt galų gale atkreipė dėmesį, kad nieko nesakau.

— Tau viskas gerai, meilute? Tu kažko siaubingai išblyškusi.

Ištiesusi ranką patikrino man kaktą, lyg man būtų ne dvidešimt šešeri, o šešeri.

— Nemanau, kad vyksim atostogauti.

Motinos ranka sustingo. Žvilgsnis bemat pasidarė skvarbus it rentgenas, kaip ir anuomet, kai buvau maža.

— Ar judu su Patu turit kokių nors problemų?

— Mama, aš...

— Nenoriu kištis. Tik judu kartu jau taip seniai. Visai natūralu, kad retkarčiais reikalai pagenda. Turiu galvoje, mudu su tavo tėvu...

— Netekau darbo.

Po mano žodžių iš karto stojo tylą. Tie žodžiai pakibo ore, lyg

* Skiatas — nedidelė Graikijai priklausanti sala Egėjo jūros šiaurės vakaruose.

siekdami įsiamžinti mažytėje patalpoje dar ilgam po to, kai jų garsas jau bus išsisklaidęs.

— Ką?

— Frenkas uždaro kavinę. Nuo rytojaus.

Ištiesiau ranką su šiek tiek sudrėkusių voku, kurį iš nuostabos taip ir pralaukiau rankoje visą kelią iki namų. Visus šimtą aštuoniasdešimt žingsnių nuo autobuso stotelės.

— Jis man sumokėjo už tris mėnesius.

Ta diena prasidėjo kaip bet kuri kita. Visi, kiek žinojau, nekenė pirmadienių, bet aš nieko prieš juos neturėjau. Mėgdavau į „Sviestinę bandelę“ atvykti anksčiau, užkaisti kampe stovintį milžinišką arbatinį, iš užpakalinio kiemo sunešti dėžes su pienu bei duona ir plepėti su Frenku, kol ruošdavomės atidarymui.

Man patiko troški kavinės šiluma, visada atsiduodanti šonine, nestiprūs vėsaus oro šuorai, įsiveržiantys vidun varstantis durims, negarsus pokalbių murmesys, o kai būdavo tylu — Frenko radijas, tylutėliai sau dainuojantis kamputyje. Kavinė nebuvo prašmatni. Jos sienas puošė ant kalniuko stūksančios pilies atvaizdai, stalviršiai buvo iš medžio drožlių plokščių, o meniu nepasikeitė nuo pat jos atidarymo, išskyrus šokoladinių batonėlių pasiūlą ir šokoladinius pyragus bei keksiukus, kurie atsirado šalia glaistytų bandelių.

Bet labiausiai man patiko klientai. Mėgau Kevą ir Andželą — santechnikus, kurie pasirodydavo beveik kiekvieną rytą ir erzindavo Frenką kamantinėjimais, iš kur jis perkąs mėsą. Mėgau poniją Piene, taip pravardžiuojamą dėl baltų it pienės pūakai plaukų. Nuo pirmadienio iki ketvirtadienio ji kasdien kavinėje suvalgydavo vieną kiaušinį su skrudintomis bulvytėmis, o paskui skaitydavo nemokamus laikraščius, kol išgerdavo du puodelius arbatos. Visada stengiausi su ja paplepėti. Tikriausiai būdavau vienintelis žmogus, su kuriuo ji gaudavo pasikalbėti per visą dieną.

Man patikdavo turistai, užsukantys pas mus prieš kopdami į pilį

ar iš jos nusileidę; klykaujantys mokiniai, suvirstantys po pamokų; nuolatiniai klientai iš biurų kitoje gatvės pusėje, tarp jų — Nina su Šere, kirpėjos, žinančios visų „Sviestinės bandelės“ siūlomų patiekalų kalorijų kiekį. Man netrukde ir įkyrūs klientai, kaip antai toji raudonplaukė žaislų parduotuvės savininkė, bent kartą per savaitę ginčijusis dėl gražos.

Stebėdavau, kaip prie staliukų užsimegzdavo ir nutrūkdavo santykiai, išsiskyrę tėvai vienas kitam perduodavo vaikus, kaip slegiami kaltės atsipūsdavo gaminti nemėgstantys tėvai ir kaip slapčiomis ribiais keptais pusryčiais mėgaudavosi pensininkai. Čia pasireikšdavo visos žmogiškojo gyvenimo formos. Dauguma tų žmonių, gurkšnodami garuojančią arbatą, persimesdavo su manimi vienu kitu žodžiu, pajuokaudavo ar mestelėdavo kokią nors pastabą. Tėtė nuolat traukdavo mane per dantį dėl nesugebėjimo valdyti liežuvio, bet kavinėje tai nebuvo svarbu.

Aš Frenkui patikau. Jis buvo ramaus būdo ir sakė, kad savo būvimu suteikiu kavinei gyvybės. Mano darbas labai priminė barmenės darbą, tik nereikėjo tąsyti su girtuokliais.

O tą popietę, kai baigėsi pietų meto erzelis ir kavinė trumpam ištuštėjo, šluostydamas rankas į prijuostę Frenkas išlindo iš už viryklės ir atsuko į gatvę nediduką ženklą su užrašu „Uždaryta“.

— Ei, ei, vyruti, juk tau jau sakiau, kad papildomos paslaugos už minimalią algą neteikiamos.

Frenkas elgėsi kažkaip keistai ir pakėlusi į jį akis pamačiau, kad jis nebesišypso.

— Oi, tik nesakyk, kad į cukrines vėl pripyliau druskos.

Jis suko rankose virtuvinį rankšluostį ir buvo akivaizdu, kad jautėsi kaip niekada nepatogiai. Man net šmėkstelėjo mintis, kad manimi turbūt kas nors pasiskundė. Tada jis man mostelėjo atsisėsti.

— Apgailestauju, Luisa, — pasakė jis, kai viską man papasakojo. — Bet turiu grįžti į Australiją. Tėvukui negerai, be to, pilis ketina pradėti siūlyti savus užkandžius. Viskas vis tiek pasmerкта.

Taip ir likau išsižiojusi. Tada Frenkas man padavė voką, taip atsakydamas į kitą mano klausimą, kurio nespėjau užduoti.

— Žinau, mes taip niekad ir nepasirašėm tikros sutarties ar dar kažko tokio, bet noriu tavimi pasirūpinti. Čia pinigai už tris mėnesius. Užsidarom rytoj.

— Už tris mėnesius! — pratrūko tėtė, o motina įbruko man į rankas puodelį saldintos arbatos. — Koks jis kilnus, ypač jei atsižvelgtum į pastaruosius šešerius metus, kai plūkeisi toje jo skylėje kaip sušikta vergė.

— Bernardai.

Motina nudelbė jį įspėjančiu žvilgsniu ir linktelėjo galva į Tomą. Mano tėvai prižiūrėdavo jį kasdien po darželio, kol Trina baigdavo darbą.

— Ir ką, po velniais, jai dabar daryti? Galėjo ją įspėti ir šiek tiek anksčiau, o ne likus vienai sušiktai dienai.

— Ką gi... Jai teks tiesiog susirasti kitą darbą.

— Nėra jokių kitų sušiktų darbų, Džoze. Žinai tai ne blogiau už mane. Dabar pats prakeikto ekonominio nuosmukio vidury.

Mama akimirškai užsimerkė, lyg prieš prašnekdamą būtų mėginusi susiimti.

— Ji nekvaila mergina. Ką nors susiras. Turi pastovaus darbo patirtį, o Frenkas jai duos gerą rekomendaciją.

— Aha, jau įsivaizduoju tą sušiktą rekomendaciją: „Luisa Klark puikiai sugeba užtepti sviesto ant duonos, o jos ranka pilstant arbatą niekada nedreba.“

— Ačiū už išreikštą pasitikėjimą, tėtė.

— Nieko blogo nenorėjau pasakyti.

Puikiai žinojau tikrąsias tėtės susirūpinimo priežastis. Jie juk priklausė nuo mano atlyginimo. Trina gėlių parduotuvėje teuzdirbo katino ašaras. Mama dirbti negalėjo, nes turėjo prižiūrėti senelį, o senelio pensija buvo niekinė. Tėtė nuolat jaudinosi, kad tik nepr-

rastų darbo baldų fabrike. Jau ne vieną mėnesį jo viršininkas puse lūpų kalbėjo apie etatų mažinimą. Namuose vis dažniau buvo užsi-
menama apie skolas ir žongliuojama kredito kortelėmis. Prieš dve-
jus metus neapsidraudęs vairuotojas sudirbo tėtės automobilį, ir to
užteko, kad galutinai sugriūtų tas kortų namelis, kurį buvo galima
pavadinti mano tėvų finansais. Mano kuklus atlyginimas buvo tas
kertinis akmuo, ant kurio laikėsi šeimos ūkis, ir padėjo šeimai pra-
tempti savaitę po savaitės.

— Neužbėkim patys sau už akių. Rytoj pat ji gali žygiuoti į dar-
bo biržą ir pasižiūrėti, ką jie gali pasiūlyti. O kol kas ji turi pakanka-
mai, kad prasilaikytų.

Jie kalbėjosi taip, lyg manęs čia nebūtų.

— Be to, ji protinga. Juk tu protinga, ar ne, meilute? Galėtų pa-
lankyti spausdinimo kursus. Susirastų darbą biure.

Sėdėjau ir klausiausi, kaip mano tėvai svarsto, kokius kitus dar-
bus galėčiau susirasti, turėdama tokią ribotą kvalifikaciją. Gamyklos
darbininkė, mašinistė, sumuštinių tepėja. Pirmą kartą tą popietę už-
simaniau verkti. Tomas žiūrėjo į mane išpūtęs akis ir nieko nesakyda-
mas padavė man pusę savo apmaumotos bandelės.

— Ačiū, Tomuk, — be garso vien lūpomis padėkojau jam ir su-
valgiau bandelę.

Kaip ir tikėjausi, radau jį stadione, ant bėgimo tako. Nuo pirmadienio
iki ketvirtadienio, tiksliai it pagal tvarkaraštį, Patrikas pasirodydavo
sporto salėje arba bėgdavo ratais ryškiai apšviestu stadionu. Nusilei-
dau laiptukais, susigūžusi nuo šalčio, neskubėdama nužingsniauau
bėgimo tako link ir pamojavau Patrikui, kai jis buvo pakankamai arti,
kad mane atpažintų.

— Eikš, pabėgiok su manim, — pasakė jis išpūsdamas orą, kai
pribėgo arčiau.

Oras iš jo burnos veržėsi blyškiais garo kamuoliais.

— Man dar liko keturi ratai.

Akimirką dvejojau, paskui pradėjau bėgti kartu su juo. Tai buvo vienintelis būdas šnektelėti. Avėjau savo rausvais sportiniais bateliais su ryškiai žaliais batraiščiais — turbūt vieninteliais batais, su kuriais galėjau bėgioti.

Praleidau dieną namuose, stengdamasi būti naudinga. Bet maždaug prieš valandą pradėjau maišytis mamai po kojų. Mama su seneliu turėjo savo rutiną, o aš tai rutinai trukdžiau. Tėtė miegojo, nes tą mėnesį dirbo naktinėje pamainoje, todėl jam trukdyti nebuvo galima. Susitvarkiau savo kambarį, tada sėdėjau ir pritildžiusi garsą žiūrėjau televizorių. Kai retkarčiais prisimindavau, kodėl vidury dienos kiūtau namuose, man nudiegdavo širdį.

— Nesitikėjau tavęs pamatyti.

— Atsibodo sėdėti namie. Pagalvoju, gal ką nors nuveiktume? Jis pašnairavo į mane. Jo veidą dengė plona prakaito plėvelė.

— Kuo greičiau susirasi naują darbą, tuo bus geriau, mažyte.

— Tai kad aš vos prieš dvidešimt keturias valandas netekau senojo. Gal galiu bent truputį savęs pasigailėti ir padejuoti? Žinai, bent šiandien.

— Bet galima į visą šitą reikalą pažvelgti ir teigiamai. Juk pati žinojai, kad toj skylėj negalėsi dirbti visą gyvenimą. Juk reikia judėti toliau, kopti aukščiau.

Prieš porą metų Patrikas gavo Stortfoldo metų jaunojo verslininko apdovanojimą ir dar nebuvo iki galo atsigavęs nuo tos garbės. Nuo tada jis įsitaisė verslo partnerį, Raudonplaukį Pitą, ir siūlė asmeninio trenerio paslaugas klientams keturiasdešimties mylių spinduliu bei du reklamomis nuklijuotus mikroautobusus. Dar biure turėjo pasikabinęs baltą lentą, ant kurios juodu flomasteriu skaičiuodavo numatomą apyvartą, visai manipuliuodamas skaičiais, kol pagaliau likdavo patenkintas savo keverzonėmis. Nebuvau tikra, ar tie skaičiai turėjo ką nors bendra su realybe.

— Net ir atleidimas iš darbo gali iš esmės pakeisti žmogaus gyvenimą, Lu.

Jis žvilgtelėjo į rankinį laikrodį, tikrindamas, per kiek laiko nubėgo ratą.

— Ką tu nori veikti? Galėtum pakeisti kvalifikaciją. Esu tikras, kad tokiems žmonėms kaip tu jie siūlo stipendijas.

— Žmonėms kaip aš?

— Žmonėms, ieškantiems naujų galimybių. Kuo nori būti? Galėtum dirbti grožio salone. Esi pakankami graži.

Mums tebebėgant jis kumštelėjo man į šoną, lyg būčiau turėjusi jaustis dėkinga už komplimentą.

— Juk žinai, kiek man rūpi grožis — muilas, vanduo, blogiausiai atveju, maišas ant galvos.

Patrikas ėmė irzti. Aš pradėjau nuo jo atsilikti. Bėgioti nemėgau. Nepatiko man ir tai, kad jis nesulėtino žingsnio.

— Klausyk... Pardavėja. Sekretorė. Nekilnojamojo turto agentė. Nežinau... Juk turi būti kas nors, ką norėtum veikti.

Bet man tikrai niekas nepatiko. Man patiko dirbti kavinėje. Man patiko, kad apie „Sviestinę bandelę“ žinojau viską, ką tik apie ją buvo įmanoma žinoti, ir klausytis ten apsilankančių žmonių gyvenimo istorijų. Ten jaučiausi gerai.

— Nėra ko niūrinėti, mažyte. Teks su tuo susitaikyti. Visi geriausi verslininkai sugeba išsikrapštyti iš peklos, net jeigu pasiekia dugną. Džefris Arčeris išsikrapštė. Ričardas Bransonas taip pat.

Jis patapšnojo man ranką, taip leisdamas suprasti, kad turiu pasispausti.

— Tai kad Džefris Arčeris niekada nebuvo atleistas iš padavėjo darbo.

Man pritrūko kvapo. Be to, buvau apsilvilkusi netikusią liemenėlę. Sulėtinau žingsnį ir rankomis atsirėmiau į kelius. Jis atsisuko ir atbulas bėgo toliau, o nejudančiu šaltu oru atsklido jo balsas.

— Bet jeigu jam taip būtų atsitikę... Žinai, ką noriu pasakyti. Pagalvok apie tai, apsilvk dalykinį kostiumėlį ir keliauk į darbo biržą. Jeigu nori, galiu apmokyti dirbti su manimi. Čia geras verslas, pati žinai. Ir nesirūpink dėl atostogų. Aš sumokėsiu.

Aš jam nusišypsojau. Jis pasiuntė man oro bučinį ir per tuščią stadioną mane vėl pasiekė jo žodžiai.

— Galėsi man gražinti, kai atsistosi ant kojų.

Pateikiau pirmąją paraišką bedarbio pašalpai gauti. Dalyvavau keturiasdešimt penkias minutes trukusiame pokalbyje, tada grupiniame pokalbyje, kur sėdėjau margoje dvidešimties vyrų ir moterų kompanijoje. Pusės iš jų veidai buvo šiek tiek nustebę, turbūt kaip ir mano, kitos pusės — nieko nesakantys, nerodantys jokio susidomėjimo, kaip žmonių, kurie čia buvo jau ne kartą. Vilkėjau drabužiais, kuriuos tėtė vadino mano „civiliniais“ drabužiais.

Šios pastangos man leido trumpam kažką pavaduoti naktinėje pamainoje vištienos perdirbimo ceche (po to kelias savaites sapnavosi košmarai), o dvi dienas buvau mokoma dirbti elektros energijos konsultante. Gana greitai supratau, kad faktiškai iš manęs buvo reikalaujama įtikinti senukus pakeisti savo elektros energijos tiekėją, todėl pasakiau Saidui, savo asmeniniam „konsultantui“, kad to daryti negaliu. Jis mygo mane tęsti tą reikalą, todėl išvardijau kelias taktikas, kurias jie man siūlė taikyti; jis kažko aptilo ir pasiūlė mums (jis visada sakydavo „mums“, nors ir buvo akivaizdu, kad vienas iš mūsų turi darbą) paieškoti ko nors kito.

Dvi savaites dirbau greitojo maisto užkandinėje. Darbo valandos mane tenkino, galėjau susitaikyti ir su įsielektrinančiais nuo uniformos plaukais, bet buvo sunku laikytis privalomo pokalbio scenarijus: „Kuo galėčiau jums padėti?“ arba „Galbūt norėtumėte didelės skrudintų bulvyčių porcijos?“ Mane atleido tuomet, kai vienos iš spurgų pardavėjų buvau pagauta su keturmete mergaite svarstanti nemokamų žaisliukų privalumus ir trūkumus. Ką galiu pasakyti? Ta keturmetė buvo labai jau gudri. Be to, mano nuomone, Miegančioji Gražuolė yra pernelyg sentimentali.

Dabar sėdėjau savo ketvirtajame pokalbyje, o Saidas įdėmiai žiūrėjo į liečiamąjį ekraną, ieškodamas kitų įdarbinimo „galimybių“.

Net ir Saido, kuris paprastai elgdavosi kaip asas, sugebantis įkišti į darbą pačius beviltiškiausius kandidatus, balse pasigirdo nuovargio gaidelės.

— E... Ar esate kada galvojusi išbandyti save pramogų pasaulyje?

— Ką, gal pantomimoje?

— Tiesą pasakius, ne. Bet yra vieta, siūloma striptizo šokėjai.

Tiesą pasakius, net kelios vietos.

Aš iš nuostabos kilstelėjau antakius.

— Tikiuosi, juokaujat.

— Trisdešimt valandų per savaitę kaip laisvai samdoma darbuotoja. Manau, ir arbatpinigiai neblogi.

— Negaliu patikėti, kad siūlot man imtis darbo, kur reikės prieš visiškai nepažįstamus žmones staipytis vienais apatiniais.

— Sakėt, kad gerai sutariat su žmonėmis. Be to, atrodo, kad mėgstat... ryškius... apdarus.

Jis žvilgtelėjo į mano žalias žvilgančias timpas. Aš tik norėjau, kad jos man pakeltų nuotaiką. Tomas faktiškai visą pusryčių laiką spoksojo į mane ir niūniavo melodiją iš „Undinėlės“.

Saidas paspaudė kelis klaviatūros klavišus.

— O ką pasakytumėte apie „pokalbių suaugusiems linijos operatorės“ pareigas?

Aš tik spoksojau į jį. Jis gūžtelėjo pečiais.

— Sakėt, kad mėgstat kalbėtis su žmonėmis.

— Ne. Ir net nesugalvokit siūlyti pusnuogės padavėjos darbo. Ir jokių masažuotojų. Arba interneto kamerų operatorių. Klausykit, Saidai. Juk turi būti kas nors, ką galėčiau veikti nevarydama savo tėvui širdies smūgio.

Atrodo, tai jį suglumino.

— Tai kad nelabai kas liko, išskyrus lanksčias darbo valandas didmeninėje prekyboje.

— Naktimis krauti prekes į lentynas?

Pakankami ilgai čia sukiojau, kad perkąščiau jų leksikoną.

— Į ten yra eilė. Tėvams tas darbas patinka, nes nesikerta su vaikų pamokomis, — paaiškino jis, lyg atsiprašydamas.

Jis dar kartą įsispoksojo į ekraną.

— Tuomet mums belieka slaugos asistento darbas.

— Valyti užpakalius senukams?

— Bijau, Luisa, kad kam nors daugiau neturite kvalifikacijos.

Jeigu norite persikvalifikuoti, mielai jus nukreipsiu reikiama kryptimi. Suaugusiųjų švietimo centre siūloma pakankamai kursų.

— Bet mes apie tai jau kalbėjomės, Saidai. Jeigu ten eisiu, juk neteksiu bedarbio pašalpos, ar ne taip?

— Jeigu negalėsite dirbti, tada taip.

Akimirką sėdėjome tylėdami. Žvelgiau į duris, prie kurių stovėjo du stambūs apsaugininkai. Bandžiau atspėti, ar jie darbą gavo per darbo biržą.

— Nelabai susitvarkau su pagyvenusiais žmonėmis, Saidai. Mano senelis apsigyveno pas mus, kai jį ištiko insultas, ir aš sunkiai tai pakeliu.

— A, vadinasi, turite šiek tiek priežiūros patirties.

— Ne visai. Iš tikrųjų jį prižiūri mama.

— Gal jūsų mama norėtų darbo?

— Kaip juokinga.

— Aš visai nejuokauju.

— O man likti prižiūrėti senelio? Ačiū, ne. Lygiai taip pat, beje, manau ne tik aš, bet ir jis. Negi nieko nėra kokioje nors kavinėje?

— Nemanau, kad visų likusių kavinių užteks užtikrinti jums užimtumą, Luisa. Galim pabandyti „Keptą Kentukio viščiuką“*. Galbūt ten jums seksis geriau.

— Vien dėl to, kad ten galėsiu pasiūlyti ne vištienos gabalėlius, o visą vištienos kibirą? Kažkodėl taip nemanau.

— Gal tuomet reikėtų ieškoti kur nors toliau.

* „Kentucky Fried Chicken“ – greitojo maisto užkandinių tinklas, įkurtas Kentukio valstijoje (JAV).

— Iš miestelio važiuoja tik keturi autobusai. Jūs ir pats žinote. Taip, prisimenu, liepėte pasidomėti turistų autobusu, todėl paskambinau į stotį. Jis sustoja penktą vakare. Be to, važiuoti juo dvigubai brangiau negu įprastu autobusu.

Saidas atsilošė kėdėje.

— Dabartinėmis aplinkybėmis, Luisa, turiu pabrėžti, kad būdama sveika ir veiksmi, jeigu norite ir toliau gauti pašalpą, turite...

— ... parodyti, kad bandau susirasti darbą. Žinau.

Kaip galėjau tam vyrui paaiškinti, kad tikrai noriu dirbti? Ar jis bent įsivaizdavo, kaip ilgėjausi savo senojo darbo? Nedarbas tebuvo sąvoka, monotoniškai aptarinėjama per žinias kartu su laivų statyklomis ar automobilių gamyklomis. Niekada nemaniau, kad darbo gali trūkti kaip rankos arba kojos, kad tą trūkumą galima jausti kaip pastovų refleksišką maudimą. Nė nepagalvodavau, kad, be akivaizdžios baimės dėl pinigų ir savo ateities, netekęs darbo dar pasijusi niekam tikęs ir niekam nereikalingas, kad keltis rytais bus kur kas sunkiau negu tada, kai iš miego tave negailestingai išplėšia žadintuvas, kad ilgėsies žmonių, su kuriais dirbai, ir visai nesvarbu, kad su jais turėjai ne tiek jau daug bendra. Kad žingsniuodamas gatve netgi pradėsi minioje ieškoti pažįstamų veidų. Kai pirmą kartą pamačiau poniją Pieneį, be tikslo, kaip ir aš, klaidžiojančią prie parduotuvių, vos ne vos nugalėjau troškimą pulti prie jos ir apsikabinti.

Mano apmąstymus nutraukė Saido balsas.

— Aha, štai kas gali tikti.

Bandžiau ką nors įžiūrėti ekrane.

— Ką tik pasirodė. Kaip tik šią minutę. Slaugos asistento darbas.

— Aš jau sakiau, kad nelabai susitvarkau su...

— Čia ne senukas. Čia... privatus skelbimas. Tam žmogui reikia pagalbos namuose, o gyvena jis vos už poros mylių nuo jūsų. „Pagalba ir draugija neįgaliam vyrui.“ Vairuoti mokate?

— Taip. Bet man reikės valyti jam...

— Kaip suprantu, užpakalio niekam valyti nereikės, — pasakė jis, žvelgdamas į ekraną. — Jis... paralyžiuotas. Jam reikia žmogaus,

kuris dienomis padėtų pavalgyti ir šiaip pagelbėtų. Paprastai tokiuose darbuose tenka tiesiog padėti, kai jiems prireikia kur nors išeiti ir atlikti paprastus dalykus, kurių jie negali padaryti patys. O, ir pinigai geri. Kur kas daugiau už minimalų atlyginimą.

— Turbūt todėl, kad vis dėlto reikės valyti užpakalį.

— Paskambinsiu jiems ir patikrinsiu, kaip ten su tuo užpakalio valymu. Bet jeigu taip, ar nueitumėte į pokalbį?

Jam visai nebuvo būtina to klausti. Mes abu žinojome atsakymą.

Atsidusau ir pasiėmiau rankinuką, ketindama keliauti namo.

— Jėzau Marija, — pasakė mano tėvas. — Tik pamėgink įsivaizduoti. Negana to, kad žmogus atsidūrė sumautam invalido vežimėlyje, jis dar bus baudžiamas mūsų Lu kompanija.

— Bernardai! — piktai šūktelėjo motina.

Man už nugaros senelis juokėsi į savo arbatos puodelį.